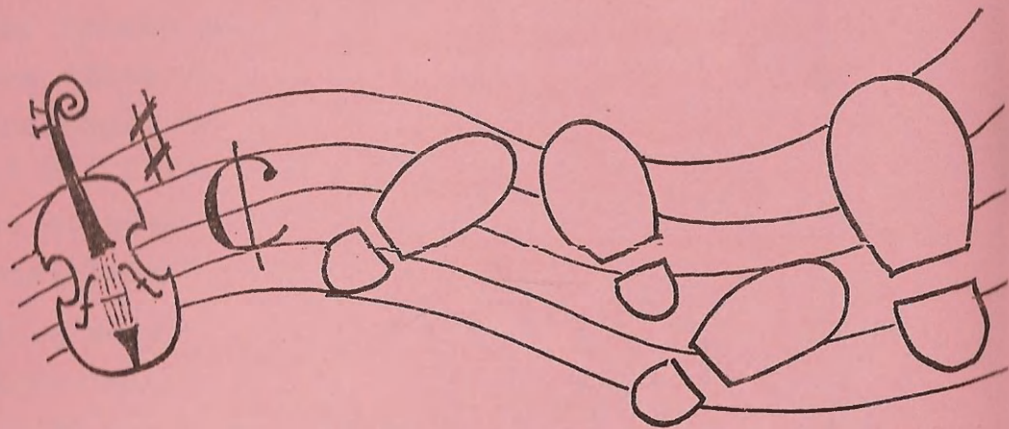

Hindsholm-musik

Hæfte 5

Søndag d. 9/2-92 kl 14⁰⁰

SKOMAGERDRENGENE

- gammeldaws hindsholm-danse-musik
i levende tradition

Hæftet er skrevet af

Tage Aabech
Hybenhaven 202
5240 Odense NØ, tlf.: 66 10 48 08

i anledning af Eftermiddags-Dansant i
Dalby Forsamlingshus, den 9/2-1992.

Eftermiddagens musikere:

Walther Madsen, Salby - violin
Ivan Larsen, Drigstrup - violin
Tommy Lykkegård, Vissenbjerg - fløjte
Tage Aabech, Odense - klaver/violin
Søren Østergaard, Drigstrup - bas
Mogens "Slagter" Kristiansen, Dalby - trommer

----- o O o -----

Vi har fået økonomisk støtte til arrangementet
af Kerteminde kommune.

VEL MØDT - IGEN !

Det er nu sjette gang, at Skomagerdrene kalder Hindsholms folk til Dalby Forsamlingshus for at bruge egnens egne gamle melodier og danse.

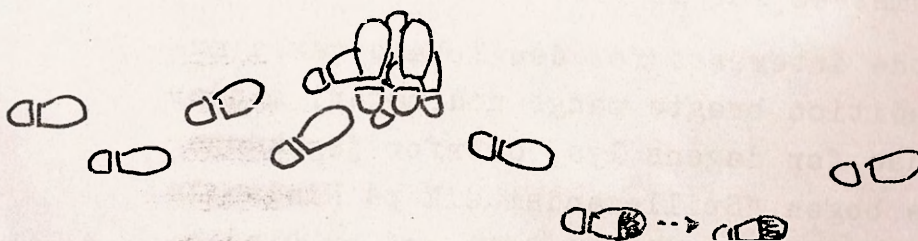
Den 12/4-1985 inviterede Skomagerdrene for første gang til bal i Dalby Forsamlingshus efter et par års arbejde med nogle gamle nodebøger af Lars Olsen (d.y.) fra Midskov og af H.P.Christiansen fra Dalby. Dengang spillede et ottemands orkester med musikere fra Folke-musiklauget Fynboerne.

Året efter - 30/5-1986 - bestod orkesteret hovedsagelig af gamle lokale balmusikere, ja endog Kristian Kryger rejste "hjem" efter 50 år i Næstved for at være med denne aften.

Den gode interesse for den lokale gamle musiktradition bragte mange nodebøger, minder og danse for dagens lys, hvorfor jeg kunne udgive bogen "Spillemandsmusik på Hindsholm i 200 år". Dette blev fejret med en "Radio-

Dansant" den 7/2-88, hvor Radio Fyn var med. Til den lejlighed samlede vi et orkester, som spillede musik, der var arrangeret af Lars Olsen (d.y.) til hans "Musikforeningen af 1894". Arrangementerne blev nu genopført 94 år senere.

Både 4/2-90 og 10/3-91 har vi holdt dansant om eftermiddagen. Les Lanciers er blevet et fast indslag, så flere og flere kan være med. Der bliver også lejlighed til at prøve noget "nyt" idet vores Danse-Studie-Kreds plejer at fremlægge nogle af de ellers glemte lokale danse, som er blevet genskabt i løbet af vinteren. Nu får alle chancen til at danse med. Og selvfølgelig spiller vi fra vores faste repertoire af Hindsholms traditionelle melodier, så alle kan få opfrisket at danse rheinländer-polka, vals, sekstur, hopsa og meget mere.

hop - sa

ÅBNE ARRANGEMENTER

I godt et år har vi prøvet at holde en fast månedlig torsdagsaften i Viby Forsamlingshus, hvor alle har kunnet komme "fra gaden" og være med. Der er mødt en snes gæster op, men den faste stab har været de, der også deltog i Danse-Studie-Kredsen. Vi har således ikke følt, at interessen har været tilstrækkelig stor for månedligt forsamlingshus-bal, så vi har derfor droppet dette åbne arrangement og i stedet intensiveret Danse-Studie-Kredsen, hvor vi nu mødes hveranden torsdag.

Vi har også prøvet et åbent torsdagsbal i Martofte Forsamlingshus, med samme resultat som i Viby.

Men derudover har Skomagerdrengene været i Folkemusiklauget Fynboerne til et "follow up" af et arbejde med gamle skots-melodier fra Lars Olsen (d.æ.)'s nodebog fra Martofte o. 1810. Desuden har vi spillet i Den Fynske Landsby i sommers, på Højby-Stævnet, i Center Øst samt på plejehjemmet Svanebjerg i Kerteminde.

RASMUS HENRIKSENS DANSE-STUDIE-KREDS.

Vi prøvede for første gang med en Danse-Studie-Kreds i 1989 og mødtes også nogle gange i 1990, men først sidste år har vi mødtes regelmæssigt én gang om måneden - i foråret i Viby Forsamlingshus og i efteråret i Martofte Forsamlingshus. Men her efter nytår mødes vi hver 14. dag i den gamle gymnastiksal på Hindsholmskolen.

Der er stigende interesse for dette arbejde med Hindsholms gamle danse, så antallet af dansere er vokset fra seks faste dansere til det dobbelte.

Grundlaget for Danse-Studie-Kredsens arbejde er dels en bog med håndskrevne notater til 23 danse af Rasmus Henriksen, Viby/Martofte, fra 1860'erne, og dels melodier med samme titler som dansene, hentet fra egnens gamle nodebøger. Vi spiller melodierne og danserne prøver at tolke beskrivelserne på gulvet. Beskrivelserne - og måden at spille melodierne på - er ingenlunde entydig. Men vi har nogle gode aftener sammen i vort forsøg på at gen-

skabe de gamle danse, og prøve om de har en plads at udfylde her mere end 125 år senere. Vi har helt sikkert taget "Munter ud i Verden" til os. Det er en dans, hvor damerne to og to kommer til at danse med salens herrer på skift. Men også andre af de gamle beskrivelser er ved at få liv.

Vi har arbejdet med beskrivelserne til:

Slummer Polka

Munter ud i Verden

Fransaise Imperial

Pariserpolka

Spansk Vals

Galopinka

Fransk Rigel

Bøhmer dans

og efterhånden er der lokale noder til de 22 dansebeskrivelser.

I løbet af foråret planlægger vi en intern kursus-lørdag med Henning Urup fra Dansk Dansehistorisk Arkiv, hvor han skal komme og holde foredrag og øse af sin erfaring med tidligere tiders danse, så vi får sat vort lokale arbejde ind i et større perspektiv.

ER DER FLERE GAMLE NODEBØGER ?

For et år siden troede jeg, at der ikke var bevaret flere nodebøger fra Hindsholm, som jeg ikke havde kendskab til. Men jeg blev overrasket. I efteråret henvendte Rigmor Klokke sig med en nodebog, som havde ligget hos hendes søster i København. Nodebogen var skrevet af væver Jens Madsen, Birkebjerg, i 1870 og indeholder godt 200 melodier, heraf en del af dem vi har dansebeskrivelser til. Og dernæst to bøger, dels fra faderen, vognmand Kristian Hansen, Birkebjerg fra begyndelsen af dette århundrede og dels fra farfaderen, skomager Peter Hansen, Birkebjerg fra slutningen af 1800-tallet.

Og ikke nok med det. For godt en uge siden lånte Arne Christiansen mig en nodebog, der har ligget hos hans broder i København. Nodebogen er fra 1861 og indeholder mange af melodierne til Rasmus Henriksens dansebeskrivelser. Der tegner sig efterhånden også et rigt musikliv før Lars Olsen (d.y.)'s "Musikforeningen af 1894". Bemærkelsesværdigt i

denne bog er følgende kommentarer efter nogle melodier to steder i bogen:

"Capt. H.H.Gommesen fører Skonnerten Addy
af Kjerteminde adrs Mægler Markussen
Korsør"

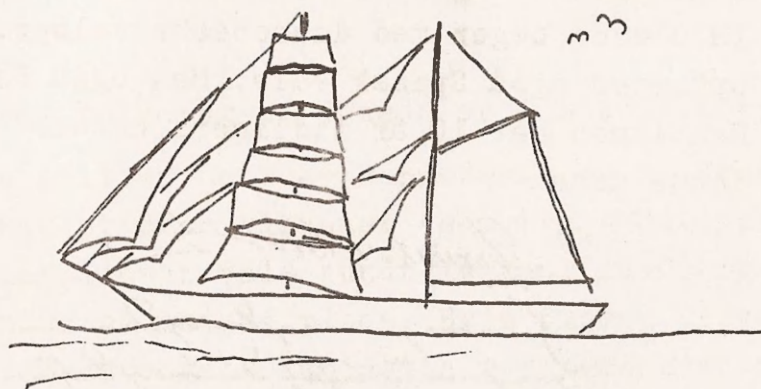
"Styrmand N.P.Nielsen Ombord i Skonnerten
Addy ført af Capt. P.Olsen af Kjerteminde
adrs Mægler Markussen Korsør"

Og ikke mindre interessant er bemærkningerne
efter Francaise og Les Lanciers:

"Danset af Niels Jørgensen Nørrelyndelse 1861"

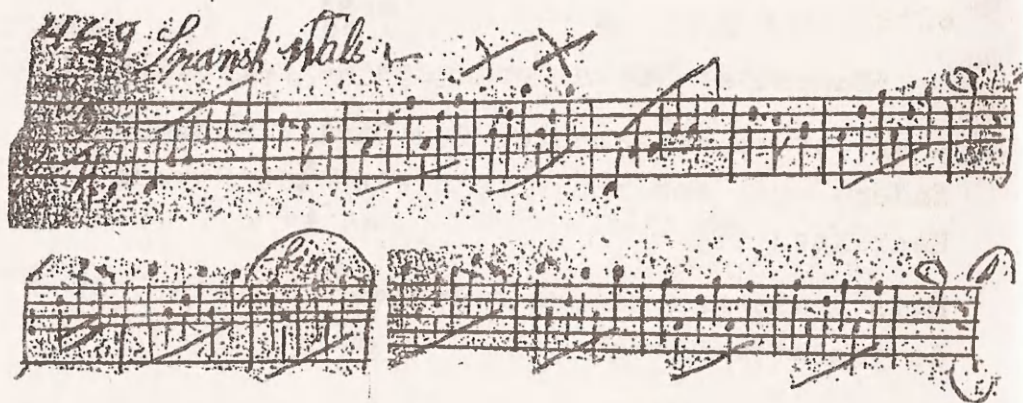
- er det en dansemester fra Carl Nielsens
faders egn, som har forbindelse til Rasmus
Henriksen ???

Hvis nogle kan uddybe ovennævnte citater, er
de yderst velkomne til at kontakte mig !

SPANSK VALS.

Omkring 1810, da valsen var en ny dans, finder vi i Lars Olsen (d.æ.)'s nodebog fra Martofte blandt mere end hundrede valsemelodier én melodi med titlen Spansk Vals. Melodien er typisk for sin tid - noget mere trippeagtig end i dag - og vores dansere synes om den.

I København udgiver flere dansemestre i 1870'erne bøger med dansebeskrivelser. Heri optræder også Spansk Vals. Men også Rasmus Henriksen har 10 år tidligere noteret sig denne dans:

13 Spanskvals 2

Spansk vals
gaa først med begge fædder
fløjteligt med den ene fædder
2 Gangs og 2 Gangs sig slægt og slægt

" 13 Spanskvalse.

Herrerne på venstre og damerne
på højre undtagen den øverste herre
skifter med sin dame så chance
2 gange og 2 gange og klappe og ude."

Den melodi, Rasmus Henriksen har brugt til sin danseundervisning, er formodentlig ikke Lars Olsen (d.æ.)'s, for i hans tid optræder en anden melodi i nodebøgerne med titlen Spansk Vals. Det gælder J.Andersens nodebog fra Dalby 1855, og melodien er gentaget hos Jens Madsen, Birkebjerg i 1870. Det er også en variant af denne melodi, som folkedanserforeningerne danser "Spansk Vals fra Randers" til. Men vi kan ikke være helt sikre på melodien, idet Lars Olsen (d.y.) har skrevet den gamle melodi af fra sin morfader i 1876.

Vores tolkning af dansen er i øjeblikket:

Man stiller op i en herrerække og en damerække overfor hinanden (som til Å Susanne). 1.par danser vals rundt ($1\frac{1}{2}$ gang rundt) og lander på modsat plads. Hvis dansen prøves for første gang kan dette springes over så man starter her.

J. Andersen, Dalby, 1855

Transjubilati

The musical score is written on five staves. The first staff is the treble clef, followed by four staves of bass clef. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music is written in a style characteristic of 19th-century manuscript notation.

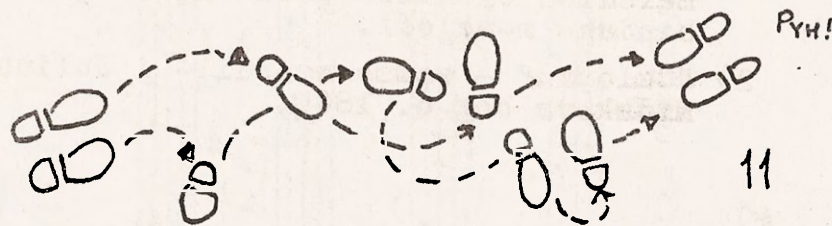
1.par danser mod hinanden og fra hinanden med tyrolervalsetrin, men står altså på modsat plads af normalt. Det gør de én gang til og slutter med et klap - 1.herre for 2.dame og 1.dame for 2.herre. Derefter vals to gange rundt med den man har klappet til.

Så tager 1.par to tyrolervalsetrin med hinanden (men igen på modsat plads) og slutter nu med et klap for 3.par, som de valser rundt med. Således fortsætter 1.par rækken igennem og slutter som sidste par.

I mellemtiden starter 2.par på samme måde som 1.par og danser rækken igennem.

Således fortsættes til alle igen står som da de startede.

Når dansen er forbi har vi prøvet at danse af med en almindelig gammel vals (nr. 349 efter Lars Olsen (d.æ.) + "den lille Vals"), hvor parrene endelig får en ordentlig svingom med deres egen partner.

GALOPINGKA.

I Rasmus Henriksens dansebeskrivelser står også en Galopingka.

Hos folkedanserforeningerne findes en dans fra Salling, der hedder Gallopink, men melodien her går i 2/4-takt og dansen er en pardans. Ligeledes fra Sønderjylland har folkedanserforeningerne en pardans, der hedder Galoping. Der er to melodieksempler, de går begge i 6/8-takt, den ene er i tre dele og den anden kender vi her fra Hindsholm som "Tappenstreg" ("Forgangen nat" i sin tid komponeret af en G.F.Kittler).

I Hindsholms gamle nodebøger findes titlen ialt 9 steder men "kun" som fire forskellige melodier:

- 1) "Galoppen" nedskrevet af Lars Olsen (d.y.), Midskov 1873, og han har noteret "af Mortens". Det betyder formodentlig, at Lars Olsen har melodien fra Morten Andersen, Midskov, født o. 1810, og melodien er således en "ægte" gammel hindsholm-melodi.
- 2) "Galopin" - samme melodi - i Julius Midskovs bog o. 1860.

N: 28. Galloppier.

op. 10. No. 28

The image shows a handwritten musical score for a piece titled "N: 28. Galloppier." The score is written on four staves. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The music is characterized by a fast, rhythmic gallop pattern, primarily consisting of eighth and sixteenth notes. The notation includes various musical symbols such as beams, slurs, and dynamic markings like "p" (piano) and "f" (forte). The second and third staves continue the melodic and harmonic development of the piece, maintaining the galloping rhythm. The fourth staff concludes the piece with a final cadence. The handwriting is in dark ink on aged, slightly yellowed paper.

Lars Olsen (d.y.) Midtøst - Hindsholm 1873

- 3) "Galoping i Jens Madsen, Birkebjerg's nodebog, 1870. I denne nodebog er der mange melodier med samme titler som Rasmus Henriksens danse, så man kan formode at denne udgave er den, der har været brugt til hans dans.
- 4) "Galopping" - samme melodi - i Niels Poulsens nodebog fra Kastelsgård i Viby o. 1882.

Niels Poulsen, Viby - Hindsholm, o. 1882

No. 59 Galopping

14

- 5) "Galoppen". Lars Olsen (d.y.), Midskov 1876. Denne melodi består næsten udelukkende af 1/8-noder og virker lidt rigel-agtig i de to første stykker.
- 6) "Galopin" - samme melodi - i Niels Poulsens nodebog, men sandsynligvis nedskrevet af Jens Hansen, som tjente på gården mens Niels var dreng i 1870'erne.
- 7) "Galopin" - samme melodi - i Peter Hansen, Birkebjergs bog o. 1905, således den yngste nedskrift.

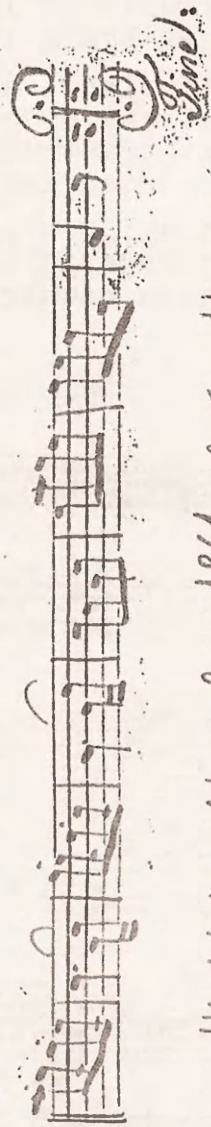
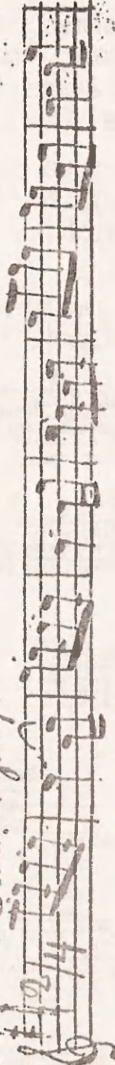
Jens Hansen : Niels Poulsens nodebog, Viby-Hindsholm, o. 1882

No. 29.

Gabriel

Finale: Galop:

Hindsholm nodebog fra 1861 af Jens Hansen (Viby)

- 8) "Galopain" i en nodebog af J.Andersen, Dalby 1855. Melodien er den samme som Niels Chr. Andersen, Dalby 1880'erne, kalder "Damernes Fornøjelse" og som er beskrevet i Folkedanserforeningernes Fyns-hæfte. Hos J.Andersen går melodien dog i a-dur og har kun 1. og 2.stykket.
- 9) "Galoping" - samme melodi i to dele og i a-dur - i nodebogen fra 1861. Her er den følgende melodi en "Finale Galop", som dog lyder anderledes end 3.stykket hos Niels Chr. Andersen.

Rasmus Henriksens dansebeskrivelse lyder som følger:

Galopingka
 1. Sving med damen 8 takter
 så sving med damen 8 takter, så på
 tå og hæl 8, så galop.
 2. Sving med damen 8 takter
 så sving med damen 8 takter, så på
 tå og hæl 8, så galop.

- " 9. Galopingka.
 Først svingchere rundt i Kreds i 8 takter
 så sving med damen 8 takter, så på
 tå og hæl 8, så galop."

I vores eksperimenteren arbejder vi i øjeblikket med følgende tolkning:

(melodien nedskrevet af Jens Madsen, Birkebjerz - Hindsholm 1870)

18

Danserne stiller op parvis i en stor kreds og
går til venstre med chaché-trin.

Parrene svinger rundt på stedet med egen danser
med chaché-trin. Man slutter med at herrerne
har ryggen ind imod midten og damerne således
står i en yderkreds.

Med den ene fod laver man hæl-tå-hæl-tå for
sin egen danser,

og derefter gør man det samme
med den anden fod.

Så fortsætter man med endnu en gang hæl-tå
osv. men nu for damen (herren) til højre,
og man skifter således danser.

Polka rundt med den ny partner og derefter
forfra.

I beskrivelsen står der ganske vist ikke noget om partnerskift, men vi finder det naturligt i en kredsdans, for at dansen ikke skal blive kedelig.

H I N D S H O L M

=====

Mel. Der er et land det sted er højt mod norden.

Hvor Storebælts og Kattegattets vover
sig vugger sagte mod den lave strand,
ved sommertid, når bølgen stille sover,
og lune vinde vifter over land,
men også buldrer mod de stejle klinter,
der trodsigt står mod havets angreb vagt,
når stormen raser i den mørke vinter,
er Hindsholms skønne, rige verden lagt.

Ved mosens rand i læ bag høje banker,
har Dalby gemt sig lunt for stormens magt,
men der har levet mænd, hvis rige tanker
har nyt til Danmarks skoleverden bragt.
Fra Bregnebjergets høje tårn man skuer,
mod Mesinge bag Borgets høje bræm,
og Viby gemt bag bølgelandets buer,
mens i det fjerne Salby dukker frem.

Mod vest går solen ned i havets bølger,
som skyller op mod Midskovs høje strand,
og fjernt bag Midskov og bag fjorden dølger,
sig Odense og hele Fyens land.
Mod vest vi ser Fynshoveds stejle skrænter,
som værn for øer små er Langø lagt.
Bag Martofte og Nordskov også venter,
ved Stubberup står kirken højt på vagt.

Gå tur i skovens lyse bøgesale,
se ud fra Måle-bankens høje top,
se Romsø vugger sig på bølger svale,
kør gennem Hersnap så i sluttet trop.
Søg læ for Storebælts friske vinde,
sejl ud på Dalbybugtens stille vand,
bag stejle skrænter, kan man Gabet finde,
et dejligt sted i dette skønne land.

Teksten er skrevet af Anton Østergaards fader,
der var friskolelærer i Dalby.

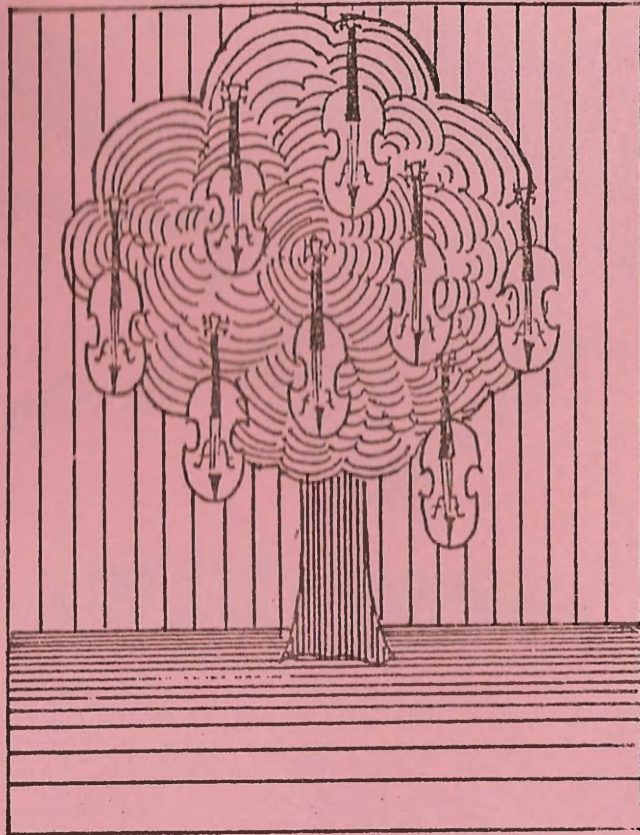
bogen

„Spillemandsmusik på Hvidsholm i 200 år”

kan stadig fås hos boghandleren

Pris 85 kr.

160 sider, rigt illustreret .

FOLKEMUSIK

TILBUD

KASSETTE-
BÅNDET:

HINDSHOLM BAL 1986

LIVEOPTAGELSE FRA BAL I DALBY FORSAMLINGSHUS
D. 30/5 1986 MED DE GAMLE HINDSHOLM SPILLE-
MÆND OG "SKOMAGERDRENGENE"

Båndet kan anskaffes for 40,00 kr. ved henvendelse
til: Jens Helweg-Larsen, Guldbergsvej 27
5000 Odense C, Tlf.: 66 14 06 30